

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA KUHITIMU KIDATO CHA NNE

015/2

ELIMU YA DINI YA KIISLAMU 2

(For Both School and Private Candidates)

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2016

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B, C na D zenye jumla ya maswali kumi na mbili.
2. Jibu maswali manne, swali moja kutoka kila sehemu
3. Kila swali lina alama 25.

maktaba.tetea.org



1. Uthibitishe kuwa Qur'an ni neno la Allah (s.w) ni pamoja na:

(a) Kutokea kweli matukio yaliyotabiriwa katika Qur'an.

(b) Kukosolewa Mtume (s.a.w) ndani ya Qur'an.

Thibitisha madai haya kwa kutumia ushahidi wa matukio manne kutoka kipengele (a) na matukio mawili kutoka kipengele (b).

(a) Kutokea kweli matukio yaliyotabiriwa katika Qur'an:

i. Ushindi wa Warumi dhidi ya Wafursi: Qur'an (30:2-4) ilitabiri kuwa Warumi wangeshinda baada ya kushindwa, jambo ambalo lilitimia miaka michache baadaye.

ii. Kuenea kwa Uislamu: Qur'an (24:55) ilitabiri kwamba Uislamu ungesambaa na Waislamu wangepata ushindi, jambo lililothibitishwa na kuenea kwa Uislamu kote duniani.

iii. Adhabu ya Abu Lahab: Qur'an (111:1-5) ilitabiri kuwa Abu Lahab na mkewe wangekufa bila kuamini Uislamu, jambo ambalo lilitokea kama ilivyosemwa.

iv. Uharibifu wa Wafirauni: Qur'an (10:90-92) ilieleza jinsi Mwenyezi Mungu alivyomuokoa mwili wa Firauni kama onyo kwa vizazi vijavyo, jambo lililothibitishwa na wanasayansi.

(b) Kukosolewa Mtume (s.a.w) ndani ya Qur'an:

i. Aya ya Abasa (80:1-10): Qur'an ilimkosoa Mtume kwa kuonyesha kutofautisha kati ya kipofu aliyekuja kutaka mwongozo na viongozi wa kikabila.

ii. Aya za Uhud (3:152-153): Qur'an ilimkosoa Mtume na masahaba wake kwa kushindwa kufuata kikamilifu amri za vita vya Uhud, jambo linaloonyesha ukweli wa wahyi wa Qur'an.

2. Andika tafsiri ya Surat Lahab (111:1-5) kisha eleza mafunzo manne yatokanayo na sura hiyo.

Tafsiri ya Surat Lahab:

- Zimeangamia mikono ya Abu Lahab na ameangamia mwenyewe.
- Mali yake hayakumfaa kitu wala aliyoyachuma.
- Atakishwa moto wa miali.
- Na mkewe mchukuzi wa kuni.
- Shingoni mwake mna kamba ya nyuzi.

Mafunzo manne yatokanayo na Surat Lahab:

i. Adhabu kwa waovu: Sura hii inaonyesha adhabu kali ya Mwenyezi Mungu kwa wale wanaopinga ukweli na kueneza uovu.

ii. Ukweli wa wahyi: Sura hii inathibitisha ukweli wa Qur'an kwa kuwa matukio yaliyotabiriwa yalitimia.

iii. Onyo kwa wapingaji wa dini: Inaonyesha kwamba mali na utajiri havitamsaidia mtu yeyote anayepinga dini ya Mwenyezi Mungu.

iv. Haki ya Mwenyezi Mungu: Inaonyesha kuwa Mwenyezi Mungu ndiye mwenye haki ya kutoa adhabu kwa wale wanaompinga na kuwadhuru waumini.

3. "Hiki ni kitabu kisichokuwa na shaka ndani yake, ni uongozi kwa wacha Mungu" (2:2). Kwa kuzingatia aya hii, toa hoja tano za kuwashauri Waislamu cha kufanya ili waongozwe na Qur'an.

i. Kusoma na kujifunza Qur'an: Waislamu wanapaswa kusoma Qur'an mara kwa mara ili kuelewa mafundisho yake na kujiimarisha kiroho.

ii. Kutekeleza yaliyomo: Qur'an inapaswa kufuatwa kwa vitendo kwa kusimamia maadili na sheria zilizomo ndani yake.

iii. Kuomba mwongozo kwa Mwenyezi Mungu: Waumini wanapaswa kumwomba Mwenyezi Mungu msaada wa kuelewa Qur'an na kuifuata.

iv. Kuhifadhi Qur'an: Kuhifadhi Qur'an ni njia ya kudumisha uongozi wake na kuhakikisha haipotei kutoka kizazi kimoja hadi kingine.

v. Kuhubiri kwa hekima: Waislamu wanapaswa kutumia Qur'an kama nyenzo ya kuhubiri ujumbe wa Uislamu kwa hekima na uvumilivu.

4. Katika historia ya mwanadamu hadi kufikia leo hii, Allah (s.w) amekuwa akishirikishwa katika nyanja tofauti. Jadili usemi huu kwa kuchambua matapo manne ya shirk na namna yalivyoenea katika jamii.

i. Shirk ya ibada: Hii ni kushirikisha viumbe au masanamu katika ibada. Katika jamii nyingi leo, watu wanashirikisha vitu kama mizimu au masanamu kwa sababu ya imani potofu.

ii. Shirk ya nia: Kufanya ibada kwa lengo la kutafuta sifa au mali badala ya kumridhisha Mwenyezi Mungu. Jamii za sasa mara nyingi hufanya matendo mema kwa kujionesha badala ya kumridhisha Mungu.

iii. Shirk ya utawala: Kukubali sheria au mamlaka zinazopingana na sheria za Mwenyezi Mungu. Jamii nyingi zinafuata mfumo wa sheria usiokubaliana na mafundisho ya Kiislamu.

iv. Shirk ya upendo: Kuwapenda watu au vitu zaidi ya Mwenyezi Mungu, kama vile kutanguliza mali au watu maarufu badala ya imani.

5. "Katika kuumbwa mbingu na ardhi na mfuatano wa usiku na mchana ziko alama (hoja za kuonesha kuwepo kwa Allah (s.w) kwa wenye akili)" (3:190). Kwa kuzingatia aya hii, chambua alama sita zilizomo mbinguni na ardhini zinazothibitisha kuwepo kwa Allah (s.w).

i. Uumbaji wa mbingu: Mbingu ni alama kubwa ya uwezo wa Mwenyezi Mungu kwa jinsi ziliyo na utaratibu kamili.

ii. Mizunguko ya sayari: Mizunguko ya sayari na maumbo yao ni ishara ya utaratibu kamili wa Mwenyezi Mungu.

iii. Mfuatano wa usiku na mchana: Hii ni alama ya huruma ya Mwenyezi Mungu kwa binadamu kwa kuhakikisha muda wa kazi na muda wa kupumzika.

iv. Uhai wa ardhi baada ya mvua: Ardhi inayokufa huja hai tena baada ya mvua, ikionyesha nguvu ya uumbaji wa Mwenyezi Mungu.

v. Mandhari za ajabu: Milima, mabonde, na bahari ni alama za ajabu zinazodhihirisha nguvu ya Mungu katika kuumba.

vi. Mizani wa mazingira: Mizani inayodhibiti hewa, maji, na viumbe hai ni ushahidi wa hekima ya Mwenyezi Mungu.

6. Kwa kutumia hoja sita, fafania ushahidi wa kihistoria ndani ya Qur'an unaothibitisha kuwa ufufuo ni jambo jepesi kwa Allah (s.w).

i. Kuumbwa kwa binadamu: Qur'an inasema kwamba Mwenyezi Mungu aliumba binadamu kutoka udongo, hivyo kuweza kumfufua si jambo gumu.

ii. Mfano wa mbegu: Qur'an inatoa mfano wa mbegu inayoota baada ya kupandwa, ikionyesha kuwa ufufuo ni rahisi kwa Mwenyezi Mungu.

iii. Kifo na maisha: Mwenyezi Mungu anaonyesha uwezo wake wa kuleta kifo na uhai kama ushahidi wa ufufuo.

iv. Adhabu za umma wa zamani: Qur'an inaeleza jinsi mataifa yaliyoadhibiwa yalivyofufuliwa tena kwa maana ya mafunzo ya kiroho.

v. Mfano wa nabii Ibrahim: Ibrahim aliombwa aonyeshwe ufufuo wa viumbe, na Mwenyezi Mungu alimfanya aone mfano wa wanyama waliouawa wakifufuliwa.

vi. Mfano wa nabii Uzair: Qur'an inasimulia jinsi Uzair alivyolala kwa miaka mia moja kisha kufufuliwa, jambo linalothibitisha uwezo wa Mwenyezi Mungu.

7. Toa maana pana ya nguzo ya kwanza ya Uislamu na kisha onesha umuhimu wa nguzo hiyo kudhihirishwa katika namna tatu.

Maana pana ya nguzo ya kwanza:

Nguzo ya kwanza ya Uislamu ni shahada, ambayo ni kushuhudia kwa moyo na kwa ulimi kwamba hakuna mungu anayestahili kuabudiwa isipokuwa Allah, na kwamba Muhammad ni Mtume wake.

Umuhimu wa nguzo hii:

- i. Kuimarisha imani: Shahada inamtambulisha muumini kwa imani sahihi na kumweka mbali na shirki.
- ii. Msingi wa ibada: Nguzo hii ni msingi wa ibada zote za Kiislamu, kwani bila shahada, ibada nyingine hazitakubalika.
- iii. Kujenga mshikamano wa Kiislamu: Shahada inawaunganisha Waislamu wote kwa imani moja, ikidumisha mshikamano wa jamii.

8. Ukiwa kama imamu katika msikiti, wafahamishe maamuma wako namna wanavyotakiwa kumswalia maiti.

Namna ya kumswalia maiti:

- i. Nia: Maamuma wanatakiwa kusimama wakiwa na nia ya kumswalia maiti kwa kusema moyoni kuwa wanakusudia kuswali swala ya maiti kwa ajili ya Mwenyezi Mungu.
 - ii. Takbira ya kwanza: Imamu atasema "Allahu Akbar," na maamuma watarudia maneno hayo kimya kimya. Kisha watasoma dua ya kufungua (Subhanaka Allahumma...).
 - iii. Takbira ya pili: Imamu atasema "Allahu Akbar" kwa mara ya pili. Baada ya hapo, maamuma wanaswali Mtume kwa kusema: "Allahumma salli ala Muhammad wa ala ali Muhammad..."
 - iv. Takbira ya tatu: Imamu atasema "Allahu Akbar" tena. Kisha maamuma wanasoma dua ya kumuomba maiti msamaha na rehema kutoka kwa Mwenyezi Mungu.
 - v. Takbira ya nne: Imamu atasema "Allahu Akbar" kwa mara ya nne, na maamuma wanaweza kuomba dua fupi kwa maiti au kukaa kimya.
 - vi. Salam: Imamu na maamuma wanamalizia swala kwa kutoa salamu upande wa kulia na kushoto kwa kusema "Assalamu alaikum wa rahmatullah."
9. Kwa kutumia hoja sita, tathmini namna utimizaji wa masharti ya kutoa Zakat unavyosababisha kufikia lengo la nguzo hii ya Uislamu katika jamii.

i. Kuondoa umasikini: Zakat inapotekelezwa ipasavyo, husambaza utajiri kwa masikini na kupunguza pengo kati ya matajiri na masikini.

ii. Kuimarisha mshikamano wa kijamii: Kutoa Zakat huimarisha mshikamano wa kijamii kwani matajiri wanawasaidia maskini kwa kujali hali zao.

iii. Kuweka uwiano wa kiuchumi: Zakat huzuia utajiri kuzunguka mikononi mwa matajiri peke yao, na kuleta uwiano wa kiuchumi katika jamii.

iv. Kuwasaidia wasiojiweza: Zakat hutumika kuwasaidia watu wenye uhitaji kama wajane, mayatima, na wagonjwa, na hivyo kuboresha hali ya maisha yao.

v. Kuimarisha uchumi: Pesa zinazotolewa kwa Zakat huongeza mzunguko wa kifedha katika jamii, hivyo kuchangia maendeleo ya kiuchumi.

vi. Kuwahasisha watoaji: Wale wanaotoa Zakat wanapata baraka na rehema za Mwenyezi Mungu, na hili linawahasisha watu wengi kutekeleza wajibu wao wa kidini.

10. Fafanua mafunzo sita yatokanayo na historia ya maisha ya Muhammad (s.a.w) kabla ya kupewa utume.

i. Uaminifu: Mtume alikuwa maarufu kwa sifa ya uaminifu na alipewa jina la Al-Amin. Hili linahimiza waumini kuwa waaminifu katika maisha yao ya kila siku.

ii. Uadilifu: Mtume alihusishwa na utatuji wa migogoro, kama vile suala la kuweka Hajar Aswad, akionyesha mfano wa uadilifu katika maamuzi.

iii. Kazi na bidii: Mtume alijishughulisha na biashara kwa uaminifu na juhudi, jambo linalowahimiza Waislamu kuwa wachapakazi.

iv. Uadilifu wa kijamii: Mtume aliheshimu haki za watu, ikiwa ni pamoja na mayatima na masikini, kabla hata ya kupewa utume.

v. Kupinga dhuluma: Alikuwa mstari wa mbele kupinga dhuluma na alijiunga na Hilf al-Fudul, mkataba wa kusaidia wanyonge.

vi. Uchaji Mungu: Hata kabla ya utume, Mtume alikuwa akijitenga na ibada za masanamu na akienda kutafakari kwenye pango la Hira.

11. "Bila shaka tumekwisha kushinda kuliko Dhahiri" (48:1). Kwa kuzingatia aya hii, ainisha matokeo manane yanayodhihirisha ushindi wa Waislamu kupitia mkataba wa Hudaibiya.

i. Uhuru wa kueneza Uislamu: Mkataba uliruhusu Waislamu kuhubiri kwa uhuru bila hofu ya kushambuliwa na maadui.

ii. Kuimarika kwa diplomasia: Mkataba uliimarisha mahusiano ya kidiplomasia kati ya Waislamu na makabila mengine.

iii. Kuenea kwa Uislamu: Watu wengi walivutiwa na Uislamu kutokana na mazingira ya amani yaliyotokana na mkataba.

iv. Kuingia kwa watu wengi katika Uislamu: Baada ya mkataba, watu wengi walikubali Uislamu, wakiwemo viongozi wa kikabila.

v. Kuimarika kwa nguvu za kijeshi: Mkataba ulitoa muda wa Waislamu kuimarisha majeshi yao bila ya kuhangaika na vita vya mara kwa mara.

vi. Kupatikana kwa Makka: Mkataba wa Hudaibiya hatimaye ulisababisha kufunguliwa kwa Makka miaka miwili baadaye.

vii. Amani ya muda: Mkataba ulileta amani ya miaka kumi, ingawa Quraysh walivunja makubaliano baada ya miaka miwili.

viii. Kudhoofika kwa Quraysh: Mkataba uliwafanya Quraysh kupoteza ushawishi wao na hatimaye kukubali kushindwa kwao.

12. Eleza mbinu sita alizotumia Nabii Ibrahim (a.s) katika kulingania watu wake.

i. Maswali ya kuelekeza: Nabii Ibrahim alitumia maswali kuelekeza fikra za watu wake, kama alivyohoji kuhusu masanamu na uwezo wao wa kusaidia.

ii. Mifano ya kihisia: Alitumia mfano wa kuvunjwa kwa masanamu kuonyesha udhaifu wao, akiwafanya watu wake wafikirie.

iii. Uvumilivu: Alihubiri kwa subira na uvumilivu hata wakati alipopata upinzani mkali kutoka kwa watu wake.

iv. Kutumia ishara za kimaumbile: Alitaja mfano wa jua, mwezi, na nyota ili kuwaonyesha watu wake kuwa hawawezi kuwa miungu.

v. Maombi kwa Mungu: Nabii Ibrahim aliomba msaada kwa Mwenyezi Mungu ili kuthibitisha hoja zake na kuwavuta watu wake kwenye ukweli.

vi. Kutoa ushahidi wa kivitendo: Alionyesha kwa vitendo kuwa masanamu hayana uwezo wa kujitetea, jambo lililowafanya watu wake kuona udhaifu wa miungu yao ya uongo.